

To: 5.1.2e | 5.1.2e @ gelderland.nl]
Cc: 5.1.2e | 5.1.2e @ gelderland.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 12/9/2025 8:35:30 AM
Subject: RE: De wolf en de mens in de Mossel
Received: Tue 12/9/2025 8:35:45 AM

[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)
[image008.png](#)
[image009.png](#)
[image010.png](#)
[annotatie maatregelen wolf Ede 2 Opm 5.1.2e.docx](#)

Beste 5.1.2e,

Het gaat om bijgevoegde opmerkingen in de annotatie die je had opgestuurd. Ik heb deze versie gisteren voorafgaande aan het overleg ook gedeeld met de groep.

Groet,

5.1.2e
5.1.2e

Ecoloog

Afdeling Natuur En Landschap

5.1.2e

Stationsplein 1

3818 LE Amersfoort

www.natuurmonumenten.nl

Ik werk op niet op vrijdag.

Doe mee met [Natuurmonumenten](#) en bescherm natuur in Nederland.

Van: 5.1.2e

Verzonden: dinsdag 9 december 2025 09:13

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: RE: De wolf en de mens in de Mossel

Beste 5.1.2e,

Gisteren hebben we elkaar ontmoet op het gemeentehuis in Ede.

Daarbij gaf jij aan dat jij opmerkingen in het document hebt gemaakt. Daarbij vroeg jij aan mij op daar naar te kijken. Zijn dit de rode opmerkingen hieronder? Als het om andere opmerkingen gaat, zou jij deze nogmaals naar mij toe kunnen sturen?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Beleidsmedewerker Faunabeheer

5.1.2e | 5.1.2e @ gelderland.nl | www.gelderland.nl

werkdagen: maandag | dinsdag | donderdag | vrijdag

provincie
Gelderland
44557668

0047

Van: 5.1.2e <5.1.2e @natuurmonumenten.nl>
Verzonden: woensdag 3 december 2025 12:38
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @gelderland.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @Natuurmonumenten.nl>

Onderwerp: RE: De wolf en de mens in de Mossel

Beste mensen,

Dank voor ieders inbreng en samenwerking. Hierbij de aanvullingen op de maatregelen namens Natuurmonumenten in rood.

Maatregelen gemeente

- communicatiebericht versturen (strekking: laat de wolf met rust); (afstemming tussen natuurmonumenten en gemeente Ede, dit op handhaving en sturing in het gebied. Provincie inhoudelijk over de aanwezigheid van de wolf, wat wel en niet te doen)
- bordjes plaatsen in het gebied (5.1.2e in afstemming met Natuurmonumenten); (staan er al bij de ingangen van de gebieden waar de wolven momenteel veel gezien worden en de problemen met de fotografen zijn.) Als NM zijn we terughoudend met het plaatsen van extra reguliere borden. In specifieke gevallen, zoals nu op De Mossel, maken we een uitzondering.
- Groene BOA's surveilleren extra in het gebied. (Gebeurt door gemeente, natuurmonumenten, politie Ede, omgevingsdienst vanuit de recreatiezoner).
- lik-op-stuk-beleid met beboeten, (dit gebeurt, feiten: buiten wegen en paden, door geslotenverklaring, afstand wolf vs mens 100 meter.
- onderzoeken mogelijkheden openbare orde bevoegdheden op juridische haalbaarheid en handhaafbaarheid (zoals gebiedsverbod, samscholingsverbod, et cetera; betreft de lichte bevelsbevoegdheid voor de noodbevoegdheden) (in onderzoek)

Provincie

- *verstoren wolf? (Vraag ligt er al, voor zover ik weet is de mogelijkheid om de wolf die zich niet laat storen door de fotografen actief terug het rustgebied in te begeleiden. E.e.a. wel goed vast leggen met hoe, wat waar, wanneer, gedrag van de wolf en gedrag van de fotografen.) We zien in de praktijk dat de boa's zich kwetsbaar voelen als ze voor het oog van 100 fotografen een wolf moeten verjagen. Hoe kunnen we dit wel op een veilige manier mogelijk maken?*
- inzet provinciale boa's?
- Toepassing van het IPO Wolvenplan en de interventierichtlijnen (zie kader onder).
- Gebiedsafsluiting, interventieteam, vergunningverlening.

Natuurmonumenten

- inzet boa's? (Gebeurt al) We hebben ook boa's van andere beheereenheden op de Veluwe ingezet, maar dat is maar beperkt mogelijk. De inzet van boa's loopt tegen de grenzen aan.
 - strengere toegangsregels met meer beboetbare feiten? (Alle mogelijke feiten van uit onze gereedschapskist worden reeds ingezet) De gemeente Ede kan met een AMvB of plaatselijke verordening hier een aanvullende rol in spelen?
 - *privaat toegangsverbod? (?) Een gebiedsverbod voor bepaalde personen kan in specifieke gevallen helpen, maar gaat het grote probleem niet oplossen*
 - Middelen om snel en adequaat wolven die onwenselijk gedrag vertonen te corrigeren. Boa's en faunabeheerders zouden hiermee uitgerust moeten worden.
 - We monitoren (samen met de andere boa's) de situatie en doen aan verslaglegging van de situatie, om te kunnen verantwoorden en om lessen te trekken.
- We moeten als grondgebruikers de middelen en wettelijke mogelijkheden hebben om mensen én wolven in hun gedrag bij te sturen. Dat moet in een vroeg stadium ingezet kunnen worden om te voorkomen dat wolven wennen aan mensen en andersom. Ondersteuning door het bevoegd gezag is hierbij essentieel, het is een gedeeld probleem dat vraagt om een gezamenlijke aanpak. Volgens de interventierichtlijnen van het IPO Wolvenplan is hier duidelijk sprake van een probleemsituatie en ligt er dus een belangrijke verantwoordelijkheid bij de provincie. Wij doen wat we kunnen, maar dat is niet genoeg.

Gedrag wolf		Oorzaak	Inschatting	Maat
d	Wolf tolereert (passief) bij herhaling dat mensen naderen tot minder dan 30 meter*.	<p>Wolf is in toenemende mate gewend geraakt aan aanwezigheid van mensen.</p> <p>Indicatie voor sterke gewenning, mogelijk positieve conditionering.</p>	Waakzaamheid geboden – aandacht vereist.	<p>Aanw</p> <p>Provi</p> <ul style="list-style-type: none"> • ana ing • ver con me • situ
			<p>Als provincie of burgemeester in overleg met deskundigen vaststelt dat aversieve conditionering niet werkt of praktisch niet uitvoerbaar is: 'probleemwolf'.</p>	<p>Aanw</p> <p>Maat</p> <ul style="list-style-type: none"> • ver ver • situ • ind <p>Doel</p>

Met vriendelijke groet,

5.1.2e en 5.1.2e
5.1.2e

Ecoloog

Afdeling Natuur En Landschap
5.1.2e

Stationsplein 1

3818 LE Amersfoort

www.natuurmonumenten.nl

Ik werk op niet op vrijdag.

Doe mee met Natuurmonumenten en bescherm natuur in Nederland.

Van: 5.1.2e <5.1.2e@ede.nl>

44557668n: dinsdag 2 december 2025 15:53

0047

Aan: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @Natuurmonumenten.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @natuurmonumenten.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @ede.nl>

Onderwerp: RE: De wolf en de mens in de Mossel

Urgentie: Hoog

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van 5.1.2e @ede.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Dag allen,
Tot heden heb ik nog geen reactie van provincie en NatuurMonumenten ontvangen. Zouden jullie onderstaand schema nog willen aanvullen?

Ik wil nogmaals benadrukken dat wij ons vanuit de gemeente ernstig zorgen maken over deze situatie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Adviseur Openbare Orde en Veiligheid

Gemeente Ede

5.1.2e

De [proclaimer](#) van de gemeente Ede is van toepassing.

Van: 5.1.2e

Verzonden: donderdag 27 november 2025 11:31

Aan: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @Natuurmonumenten.nl>; 5.1.2e @natuurmonumenten.nl' <5.1.2e @natuurmonumenten.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>

Onderwerp: RE: De wolf en de mens in de Mossel

Dag 5.1.2e,

Bedankt voor de aanvullingen. 5.1.2e heeft mij gisteren ook gebeld en hij vult deze week aan vanuit Provincie. @ 5.1.2e zou jij vanuit NatuurMonumenten ook willen aanvullen?

Alvast bedankt,

5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>

Verzonden: woensdag 26 november 2025 16:28

Aan: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @Natuurmonumenten.nl>; 5.1.2e @natuurmonumenten.nl' <5.1.2e @natuurmonumenten.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>

Onderwerp: RE: De wolf en de mens in de Mossel

Hallo 5.1.2e,

Ik heb mijn reactie in het groen aangegeven.

Bij vragen hoor ik het graag.

Vriendelijke groet,

5.1.2e

-Faunabeheerder/boswachter gemeente Ede

Afdeling O&S

5.1.2e

5.1.2e @ede.nl

5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>

Verzonden: woensdag 26 november 2025 11:03

44557668 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e

0047

< 5.1.2e @Natuurmonumenten.nl>; 5.1.2e @natuurmonumenten.nl' < 5.1.2e @natuurmonumenten.nl>
CC: 5.1.2e < 5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e
< 5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e
< 5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @ede.nl>

Onderwerp: RE: De wolf en de mens in de Mossel

Dag allen,
De laatste weken zien we dat de maatregelen zoals in oktober voorgesteld en geïmplementeerd het probleem van de overlastgevende wolvenspotters niet oplossen. Volgens mij is er over en weer contact geweest en zijn er al stappen gezet. Het lijkt mij goed om dit te stroomlijnen en te kijken wie welke kaarten in de hand heeft en welke kaarten inzetbaar zijn.

Situatie

Op De Mossel (terrein NatuurMonumenten in de gemeente Ede) zit een roedel wolven met jongen. Wolvenspotters komen zo dichtbij de wolf dat het risico op een incident wolf-mens groot wordt. En als dat niet gebeurt, is er het risico op tamme wolven die niet meer mensenschuw zijn en in de toekomst een groot risico vormen. (ik ben geen ecooloog, dus vergeef het me als ik de verkeerde termen gebruik)

Hieronder heb ik de mogelijk maatregelen uitgewerkt. Zouden jullie dit willen aanvullen? *Schuingedrukt* staan suggesties, vul gerust aan of corrigeer.

Maatregelen gemeente

- communicatiebericht versturen (strekking: laat de wolf met rust); (afstemming tussen natuurmonumenten en gemeente Ede, dit op handhaving en sturing in het gebied. Provincie inhoudelijk over de aanwezigheid van de wolf, wat wel en niet te doen)
- bordjes plaatsen in het gebied (5.1.2e in afstemming met Natuurmonumenten); (staan er al bij de ingangen van de gebieden waar de wolven momenteel veel gezien worden en de problemen met de fotografen zijn.)
- Groene BOA's surveilleren extra in het gebied. (Gebeurt door gemeente, natuurmonumenten, politie Ede, omgevingsdienst vanuit de recreatiezoner)
- lik-op-stuk-beleid met beboeten, (dit gebeurt, feiten: buiten wegen en paden, door geslotenverklaring, afstand wolf vs mens 100 meter.
- onderzoeken mogelijkheden openbare orde bevoegdheden op juridische haalbaarheid en handhaafbaarheid (zoals gebiedsverbod, samenscholingsverbod, et cetera; betreft de lichte bevelsbevoegdheid voor de noodbevoegdheden) (in onderzoek)

Provincie

- *verstoren wolf?* (Vraag ligt er al, voor zover ik weet is de mogelijkheid om de wolf die zich niet laat storen door de fotografen actief terug het rustgebied in te begeleiden. E.e.a. wel goed vast leggen met hoe, wat waar, wanneer, gedrag van de wolf en gedrag van de fotografen.)
- *inzet provinciale boa's?*

Natuurmonumenten

- *inzet boa's?* (Gebeurt al)
- *strengere toegangsregels met meer beboetbare feiten?* (Alle mogelijke feiten van uit onze gereedschapskist worden reeds ingezet)
- *privaat toegangsverbod?* (?)

Lukt het om deze week bovenstaand overzicht aan te vullen en terug te sturen? Dan maken wij er volgende week een compleet overzicht van. Indien het wenselijk is om (digitaal) samen te komen, kunnen we dat volgende week doen.

Alvast bedankt voor jullie inzet.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
Adviseur Openbare Orde en Veiligheid
Gemeente Ede

De [proclaimer](#) van de gemeente Ede is van toepassing.

Van: 5.1.2e < 5.1.2e @ gelderland.nl>

Verzonden: dinsdag 14 oktober 2025 16:23

Aan: 5.1.2e < 5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e

< 5.1.2e @Natuurmonumenten.nl>

CC: 5.1.2e < 5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e

< 5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e

< 5.1.2e @ gelderland.nl>

Onderwerp: RE: De wolf en de mens in de Mossel

Dag allen,
In navolging van mijn eerdere mail met suggestie voor bebording zoals zij die gebruiken in gemeente Harderwijk,

44557668

0047

bijgaand een aanvullende reactie vanuit de provincie. Kernzaak is om het gedrag bij de mensen af te leren, waar nu door jullie (gemeente, samen met NM) vanuit de bev. openbare orde en veiligheid goede stappen op worden gezet. Op grond van de huidige beschermde status van de wolf kunnen we vanuit provincie op grond van de Omgevingswet in deze situatie weinig met toezicht en handhaving (intern met VTH over gehad, in CC).

Waar provincie wel in beeld kan/ moet komen is het moment wanneer vervolgstappen nodig zijn in de escalatieladder (wat we uiteraard vóór willen zijn), bijvoorbeeld wanneer gehabitudeerd gedrag in verder gevorderd stadium aan de orde is. Om dit te voorkomen zijn jullie weergegeven stappen als gemeente en terreineigenaar aan de voorkant van essentieel belang. En bevoegdheid voor dergelijke stappen (zoals tijdelijk afsluiten paden/gebied of samenscholingsverbod) ligt bij de terreineigenaar/eigenaren.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Projectleider faunabeheer en wolf

5.1.2e

5.1.2e | 5.1.2e @ gelderland.nl | www.gelderland.nl

werkdagen: maandag | dinsdag | woensdag | donderdag | vrijdag

provincie

Gelderland

Van: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>

Verzonden: maandag 13 oktober 2025 15:51

Aan: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ gelderland.nl>; 5.1.2e

<5.1.2e @ Natuurmonumenten.nl>

CC: 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @ede.nl>

Onderwerp: De wolf en de mens in de Mossel

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2e @ede.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Dag allen,

Vandaag hebben we elkaar gesproken over de situatie op de Mossel. Voor mijn overzicht maak ik een lijstje met wie nu welke acties en mogelijkheden onderzoekt of gaat doen. Zouden jullie dit willen aanvullen zodat we een compleet overzicht hebben?

Gemeente

- communicatiebericht versturen (strekking: laat de wolf met rust);
- bordjes plaatsen in het gebied (5.1.2e in afstemming met Natuurmonumenten?);
- onderzoeken mogelijkheden samenscholingsverbod op juridische haalbaarheid en handhaafbaarheid;
- Groene BOA's surveilleren extra in het gebied.

Provincie

-

Natuurmonumenten

-

Alvast bedankt,

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Adviseur Openbare Orde en Veiligheid

Gemeente Ede

5.1.2e

De [proclaimer](#) van de gemeente Ede is van toepassing.

De [proclaimer](#) van de gemeente Ede is van toepassing.